

Matěj Ondřej Havel: ThDr. František Rejl. Kněz, vědec, politik. Praha 2016.

Rukopis disertační práce na KTF UK Praha. 286 stran.

Posudek školitele:

Kritická biografie je oblíbený žánr při volbě tématu disertační, doktorské práce. Při vhodné volbě osobnosti a dobré pramenné situaci lze na příkladu životního příběhu a díla studovat širší historické fenomény a přispět k prohloubení poznání problémů dané epochy, nejde tedy „jen“ o pamětnické natož pietní zpracování osudů více či méně zajímavé osobnosti. První klíčovou otázkou, tedy volbu osobnosti zvládl Matěj Havel velmi dobře. František Rejl (1865-1935) byl zřejmě nejzajímavější osobností hradecké kapituly 20. století a jistě patří mezi profilující osobnosti českého katolicismu první čtvrtiny 20. století. Pro mladého badatele, kterým student postgraduálního studia většinou je, může být určitou pastí záběr činnosti zvolené osobnosti, především pokud jde o zhodnocení vědeckého a vůbec literárního díla a její zakontextování do dobové tvorby.

Matěj Havel zvolil pro zpracování své práce zřejmě nejtradičnější uspořádání, které se nabízí, tedy chronologické pojednání členěné do logických etap Rejlova života daných politickými předěly české společnosti a rovněž jeho církevní a politické kariéry, kdy se měnily podmínky jeho veřejného působení. Tomu přizpůsobil i sledování jeho politické a literární aktivity. Z tohoto hlediska práce představuje souhrn poznatků, které autor pečlivě shromáždil archivním studiem a studiem Rejlova literárního díla. Pro případné vydání práce by bylo vhodné zvážit předělání části práce a pojednat jednotlivé segmenty Rejlova života v sevřenějších celistvějších kapitolách, kde vynikne případná kontinuita nebo ukáží naopak zajímavé diskontinuity. Je zjevné, že rovněž zhodnocení vědecké a literární tvorby by prospělo nastudovat ještě více recepce dobové, ale i celkové zakontextování do vývoje teologického, společenského a politického myšlení českého katolicismu.

Přes tuto výhradu lze pozorovat jasně některé základní rysy Rejlovy osobnosti. Kněze, který byl mimořádně pracovitý a výkonný, ale svými intelektuálními schopnostmi spíše nadprůměrný než brilantní. V jistém smyslu je to typický český příběh, kdy chlapec z nebohaté rodiny dostane šanci na vynikající kariéru a své mateřské instituci zůstává celý život zcela loyální a oddaný. Zcela dobově podmíněná mi přijde jeho apologetická, obranářská, zcela konfesně orientovaná mentalita orientovaná na ultramontánní papežství, v teologické oblasti

zcela konzervativní, tady zdá se nebyl schopný nějakého přesahu, schopnosti nahlédnout za horizont tohoto typu katolicismu. V těchto momentech ho ctí nebojácnost a odvaha vstupovat celkem kompetentně a přesvědčivě do dobových konfliktů, byť, jak Havlova práce rovněž prokazuje, dobový „dialog“ například s Masarykem a spol. byl spíše dvěma paralelními monology s minimální snahou po pochopení druhé strany.

Co naopak Rejla a další katolické kněze té doby v českém prostředí jednoznačně ctí, je skutečnost, že navzdory narůstajícímu odcizení mezi hlavním proudem vývoje české společnosti, jejími elitami a katolicismem, nepřestávají vytrvale a nezištně pracovat pro dobro národa a společnosti. Rejl mi přijde zajímavý i tím, že u něj necítíme příliš nostalgie po staré monarchii, a nasazením, které od počátku věnuje nové republice. V této souvislosti by mě zajímalo více detailů, nakolik jsou dohledatelné k Rejlově schopnosti najít, akumulovat a vynaložit obrovské finanční prostředky na různá díla, které celoživotně velkoryse podporoval. Byly tehdy prebendy tak bohaté? Vynášely mu tolik další posty? Zprostředkoval peníze jiných mecenášů? V roce, kdy jsme zahrnuti oslavami Karla IV., se zdá i že i preláti první republiky měli vyvinutý smysl pro sebezprezentaci. Tady by byla zajímavá reflexe motivací Rejlových zakladatelských aktivit.

Jako duchovního mě často zahanbuje, že řada kněží má luxusní podmínky na doktorské studium, jsou na 5 či dokonce 7 let zcela uvolněni jenom pro badatelskou práci a přesto mají problémy dokončit své disertace. Matěj Havel napsal svou práci a absolvoval všechny atestace a zkoušky při náročném pedagogickém zaměstnání na plný úvazek na Biskupském gymnáziu v Hradci Králové, při péči o rodinu s dvěma malými dětmi za tři roky svého studia. Jistě to na práci v řadě partií je znát, hlavně sérii lapsů ohledně soupisu pramenů a literatury a dalších chyb v citování se mohl dalšími revizemi vyhnout, přesto je to výkon, který si zaslouží v dnešní době ocenění. Věřím, že pro případnou publikaci využije všech posudků a dopracuje ne zcela dotažené pasáže.

Práci i proto rád doporučuji k obhajobě.

V Hradci Králové 28. srpna 2016

Doc. PhDr. Tomáš Petráček Ph.D., Th.D.